

*Vi naši, ki ste pri morju doma
in vi ob Vipavi in Soči,
nikar ne izgubite srca:
naj meja na zemlji hinavsko nas loči –
spod veže nas Pivka, ki v Savo se toči.*
(R. Maister: Našim.)

MEJA NA ZAHODU

- Ob 100-letnici podpisa rapalske pogodbe -

POKRAJINSKI
ARHIV V
NOVI GORICI
Trg Edvarda Kardelja 3
5000 Nova Gorica

Avtor razstave: Uroš Lavrenčič Mugerli
Nova Gorica, november 2020

MEJA NA ZAHODU

- Ob 100-letnici podpisa rapalske pogodbe -

POKRAJINSKI
ARHIV V
NOVI GORICI
*Trg Edvarda Kardelja 3
5000 Nova Gorica*

Avtor razstave: Uroš Lavrenčič Mugerli
Nova Gorica, november 2020

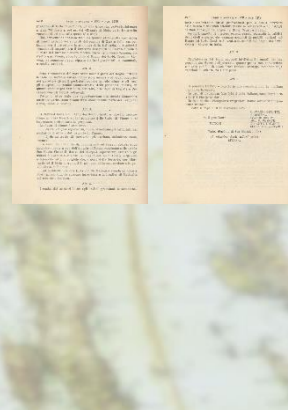
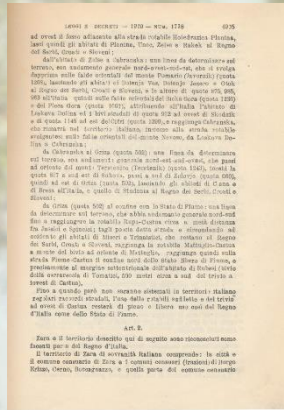
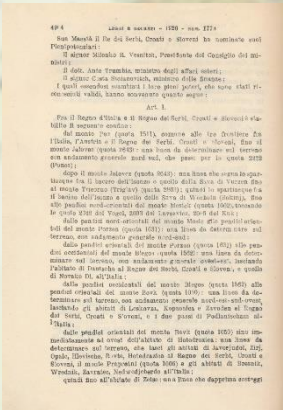
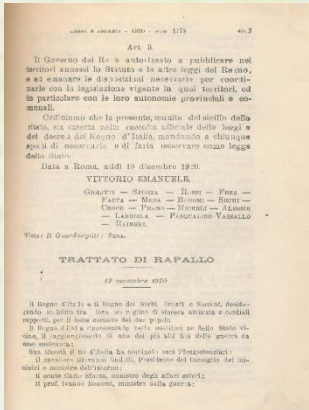
MED PREMIRJEM IN RAPALSKO POGODBO

S premirjem, sklenjenim 11. novembra 1918 med Nemčijo in državami antante, se je uradno zaključila več kot štiri leta trajajoča prva svetovna vojna. Že teden dni pred tem je vojaška izčrpanost ter burno nacionalno vrenje tudi poveljstvo avstro-ogrske armade prisililo k podpisu premirja z vojaškimi silami antante, ki jih je zastopala Kraljevina Italija. Premirje sta tretjega novembra v Villi Giusti pri Padovi podpisala generala Pietro Badoglio in Weber Webenau, v veljavo pa je stopilo dan kasneje. Tretja točka prvega dela dogovora, ki je namenjen vojaškim klavzulam, je zapovedala umik avstro-ogrske vojske z vseh ozemelj, ki jih je le-ta zasedla po veliki zmagi pri Kobaridu ter določila začasno mejno črto, za katero se mora umakniti. Na slovenskem ozemlju je potek t.i. mirovne meje oziroma demarkacijske črte v premirju definiran takole: »...za Trbižem pa do razvodja Julijskih Alp ob prelazu Predil, gore Mangart, prek Triglava in sledi razvodju do prelazov Podberdo, Podlaniscam in do Idrije. Od te točke bo črta zavila proti jugovzhodu proti Snežniku, brez celotnega porečja Save in njenih pritokov; od Snežnika se spusti proti obali tako, da na evakuirana ozemlja vključi Kastav, Matulji in Volosko.«

Januarja naslednje leto se je v Parizu začela mirovna konferenca, na kateri so zmagovalke 1. svetovne vojne odločale o delitvi sveta. Ker tako Kraljevina Italija kot tudi Kraljevina Srbov Hrvatov in Slovencev nista sodili med poraženke vojne, na konferenci niso odločali o meji med njima. Dogovorjeno je bilo, da bosta državi zadeve reševali bilateralno. 12. novembra 1920 sta v ligurijskem obmorskem mestu Rapallo podpisali t.i. rapalsko pogodbo. Meja, določena v pogodbi, je z nekaterimi popravki v korist Italije sledila meji iz premirja, osnova za določitev obeh pa je bila razvodnica med Jadranskim in Črnim morjem. Slednje je držalo le za severni del meje oziroma za področje Julijskih Alp, za spodnji del meje pa to pravilo ni obveljalo. Za priključeno ozemlje so Italijani uvedli ime Venezia Giulia, v slovenščini pa se je sčasoma uveljavil izraz Julijska krajina.

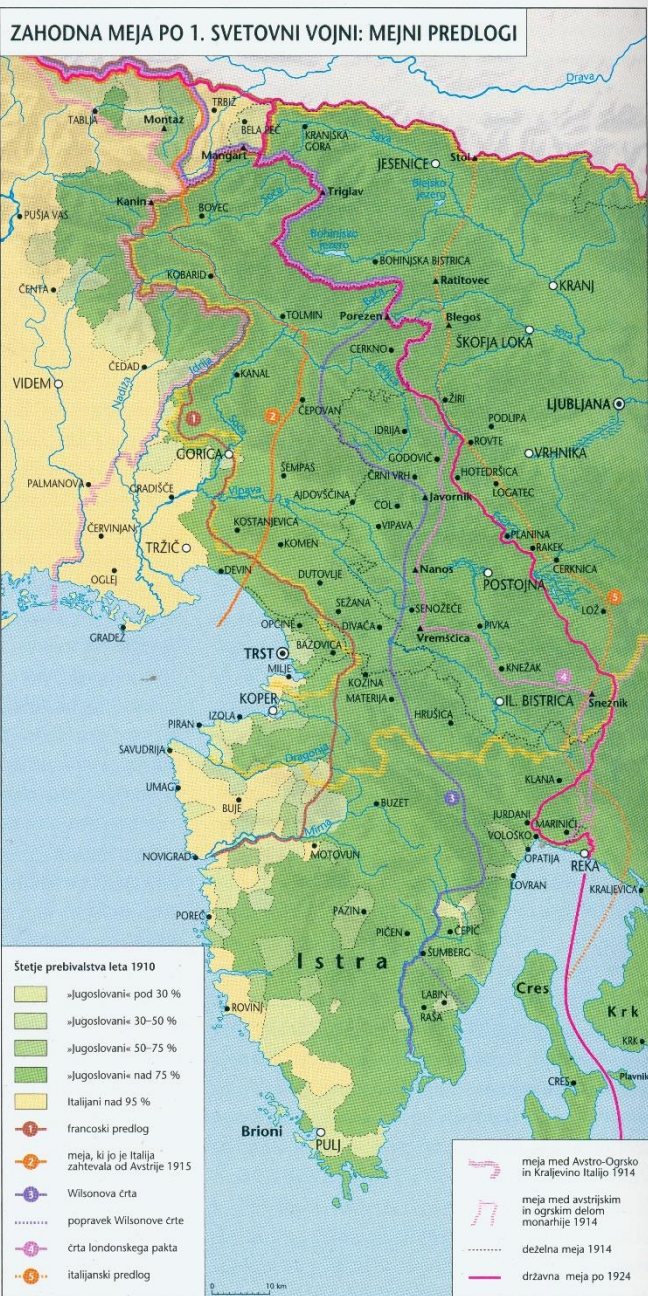

Na slovenskem ozemlju je mejo natančno določil 1. člen rapalske pogodbe. Okvirno je le-ta potekala po črti Peč, Jalovec, Triglav, Možic, Porezen, Blegoš, Črni vrh nad Novaki, Bevke, Hotedršica, Planina, Javorniki nad Cerknico, Bička gora, Snežnik, nato se je meja na hrvaškem ozemlju nadaljevala do Kastava, Matuljev in se vzhodno od Reke spustila do morja. (Uradni list Deželne vlade za Slovenijo, 149-1920)

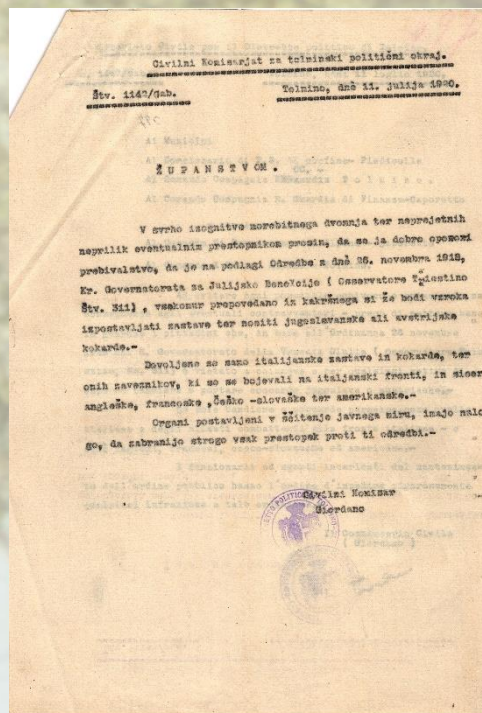

Objava rapalske pogodbe v uradnem listu Kraljevine Italije. (Legge e decreti 1920, No. 1778, 19.12.1920)

V luči dvanajstih točk ameriškega predsednika Wilsona, v katerih je bilo kot eno glavnih načel povojnega urejanja sveta izpostavljena samoodločba narodov, se velja vprašati, kje iskati osnovo za tako drastičen premik stare avstro-ogrske meje na slovensko narodnostno ozemlje kot ga je prinesla rapalska meja? Odgovor gre iskati v Londonskem memorandumu, ki ga je Italija z antantnimi silami sklenila že leta 1915, le-ta pa je postal »izvirni greh« za vse zgoraj omenjene razmejitve. V zameno za napoved vojne centralnim silam in v primeru zmage antantnih sil je sporazum Italiji, med drugim, zagotovil pridobitev velikega dela slovenskega ozemlja. Vodstvo Kraljevine SHS, v želji po čimprejšnjem priznanju novonastale države, v Rapallu ni imelo manevrskega prostora za pogajanja - sprejeti je moralo kompromis, ki je najbolj prizadel prav slovenski narod. Tretjina slovenskega ozemlja na zahodu je bila priključena Kraljevini Italiji, meja pa je sprožila hudo organizacijsko preizkušnjo tako za nove oblastnike kot za slovenske prebivalce t.i. novih provinc, ki so nato še več kot dve desetletji živeli na območju Julijske krajine oziroma Julijske Benečije.

Različni mejni predlogi: z vijolično barvo označeno t. i. Wilsonovo črto, ki jo je kompromisno predlagal ameriški predsednik Wilson, se je strinjala vlada Kraljevine SHS, ne pa tudi Italijani, ki so vztrajali pri svojih zahtevah in skušali demarkacijsko črto iz premirja potisnit še bolj proti vzhodu. To jim je z rapalsko pogodbo tudi uspelo. Italija je anektirala nekdanje avstro-ogrske dežele Goriško-Gradišansko, Istro, Trst z okolico, od nekdanje vojvodine Kranjske je dobila politični kraj Postojno in večji del sodnega okraja Idrija, od Koroške pa sodni okraj Trbiž ter Belo peč. (Slovenski zgodovinski atlas, Nova revija 2011, str 168).

Očitno je bilo na terenu tudi še v juliju 1920 precej »dvornja« o tem, kateri državi bo dokončno pripadlo zasedeno ozemlje. Zaradi izpostavljanja jugoslovanskih in avstrijskih zastav in kokard je od civilnega komisarja prišel opomin, da je tovrstno početje že od novembra 1918 strogo prepovedano. (PANG 63, Občina Trenta, t. e. 2).

ODZIVI V RIMSKEM PARLAMENTU

27. novembra 1920 je rapalsko pogodbo ratificirala italijanska poslanska zbornica. Rdeča nit poslanske razprave, ki je spremljala proces ratifikacije, je bilo vprašanje upravičenosti do priključitve ozemelj, na katerih je bilo italijansko prebivalstvo v veliki manjšini. Zagovorniki aneksije so podlago zanjo iskali v zgodovinskem ozadju - v navezavi na antično prisotnost na tem ozemlju, na iredentistično gibanje devetnajstega stoletja ter na kritiki novonastale jugoslovanske države osnovane na hegemoniji Srbije, s katero naj priključena ozemlja ne bi imela nobene zgodovinske povezave. Kritiki aneksije pa so opozarjali na neskladnost v številčnem razmerju med italijanskim in slovanskim življem ter na veliko možnost nemirov na priključenih ozemljih. Po mnenju nekaterih poslancev naj bi bile vse te težave presežene ob spoznanju kulturne superiornosti in omike Italijanov. Kar se tiče same meje in ozemelj ob njej pa je bilo s strani razpravljalcev večkrat poudarjeno, da naj bi le-ta imela strateško obrambno vlogo pred morebitnimi vojaškimi napadi z vzhoda.

"Abbene nella Venezia Giulia noi abbiamo assicurate col Trattato di Rapallo, una frontiera la quale non deve menomamente interpretata come frontiera che dia a noi la possibilità di aggredire gli altri, ma deve semplicemente essere considerata e riconosciuta come frontiera che assicura la difesa territoriale dell'Italia."

"..... In Venezia Giulia questi 350 mila circa - perchè le statistiche sono antichissime in questo problema - questi 350 mila sloveni circa, che vengono inclusi nel territorio nostro, sono forse essi, come qualcuno ha lamentato, asserviti a una egemonia dannosa a loro? A me non sembra: e non sembra perchè soprattutto si deve metter bene in rilievo questo: che oggi la questione non consiste nel dover spingere quelle popolazioni sotto uno Stato che non è lo stato politico che loro desiderano. Oggi la questione è spostata grandemente dagli avvenimenti della guerra e dalle paure già compiute."

"Per gli slavi della Venezia Giulia ed i croati della Dalmazia non si tratta più di decidere tra l'Austria di ieri che essi amavano e l'Italia che odiavano e disprezzavano, ma soltanto di decidere, se preferiscono passare sotto l'amministrazione dell'Italia o sotto quella della Jugoslavia, cioè della Serbia. Gli sloveni sono un milione e mezzo. Tutta la forza centrale politica è nei serbi."

"Ora questi sloveni della Venezia Giulia, i quali diventano per affetto del Trattato di Rapallo come amministrati dall'Italia, lo posso affermare con sufficiente sicurezza, per una doverosa e obbiettiva ricerca fatta sul luogo medesimo, si rassegnano volentieri a questo esperimento di una loro annessione all'Italia."

"Perchè questi sloveni non hanno per la Serbia nessunissima simpatia e fiducia, e perchè questi sloveni per la situazione generale nella quale si trovano sono più disposti ad accettare l'amministrazione italiana che ad accettarne una diversa."

"Dobbiamo sotto il punto di vista dei confini, riconoscere che la frontiera concordata nella Venezia Giulia garantisce l'Italia nella sua difesa e non produce inconvenienti di sorta."

O primarni vlogi rapalske meje v Julijski Krajini: "... meja, ki zagotavlja teritorialno obrambo Italije." Nadalje o tem, da "...teji Slovenci do Srbije nimajo nobenega zaupanja" ter da se bodo zato "prostovoljno odločili za priključitev k Italiji." (PANG 1133, Engelbert Besednjak, t.e.14, a.e. 671)

"D'altra parte, sentirei di commettere un atto di viltà se, per non provocare grida, non dichiarassi di sentirmi assai perplesso di fronte all'inclusione di più che 400 mila slavi nella Venezia Giulia. Le ragioni militari ci hanno condotto al Monte Nevoso. Ma i problemi di confinazione politica non si risolvono coi soli criteri militari. Sono problemi complessi, in cui gli elementi militari debbono essere una parte, non il tutto. 400 mila slavi sul nostro confine, anzichè 500 mila, quanti ce ne avrebbe dati una linea più arretrata, rappresenterebbe una maggiore difficoltà politica per l'amministrazione giornaliera. Ed anche dal punto di vista militare, non mi pare che renderebbero più agevole, in caso di guerra, l'azione del nostro esercito, se è vero che la guerra non la fanno le pietre, ma la fanno le montagne, ma gli uomini."

O tem, da je zasedba iz vojaških razlogov (kot ključna točka je v tem kontekstu omenjen Snežnik) samo del veliko bolj kompleksnega problema, kako politično obvladati aneksirano ozemlje, na katerem živi več kot 300000 Slovencev. (PANG 1133, Engelbert Besednjak, t.e. 14, a.e. 671)

"Che se da queste osservazioni di carattere generale passiamo all'esame delle singole parti del trattato, noi dobbiamo riconoscere in primo luogo che, perchè con esso per quel che riguarda la difesa terrestre, esso merita non solamente l'approvazione ma l'entusiasmo nostro, perchè con esso finalmente abbiamo raggiunto i confini d'Italia, quella linea che ci ha dato la natura e che ci era stata sempre contrastata."

"Fu il Patto di Londra a volere che questi limiti fossero raggiunti, e dobbiamo riconoscenza al Patto di Londra per aver pensato essenzialmente alla sicurezza avvenire dell'Italia, e per averla voluta assicurare. Così siamo arrivati fino alle Alpi, fino al Brennero, fino al Nevoso. Il Trattato di Rapallo ha il merito di seguire per il confine terrestre interamente il Patto di Londra."

O tem, da so z rapalsko mejo dosegli dejansko mejo Italije ter da ima za takšno razmejitev izvirno zaslug Londonski sporazum, na katerem temelji Rapalska pogodba. "*Prišli smo vse do Alp, Brennerja in Snežnika.*" (PANG 1133, Engelbert Besednjak, t.e. 14, a.e. 671)

"Specialmente i rapporti tra italiani e slavi nella Venezia Giulia e nello stato di Trieste e nella Dalmazia diventeranno il terreno di manovre degli agenti provocatori."

"In queste due regioni l'opera dei due Governi dovrà essere tanto più oculata, quanto più facili potranno riuscire gli incidenti. Nella Venezia Giulia occorre che il Governo capovolga il sistema usato nei due ultimi anni, occorre che riduca le autorità militari alle loro competenze; che si decida ad accordare effettiva uguaglianza giuridica e libertà di cultura nazionale agli slavi, e che col trattato di Rapallo diventino nostri concittadini. E ciò se non si vuole che la Venezia Giulia diventi un inferno, e che l'opera di Rapallo naufragi in una tempesta di rancore."

"Zlasti odnosi med Italijani in Slovani v Julijski Benečiji, Rijeki in Dalmaciji bodo postali teren za provokacije... In nihče si ne želi, da bi se Julijska Krajina spremeniла v pekel..." (PANG 1133, Engelbert Besednjak, t.e.14, a.e. 671)

"Riguardo al confine della Venezia Giulia abbiamo risposto /in seno alla Commissione degli Affari esteri il 18 e 19 settembre/ che noi eravamo per una linea di confine che comprendesse nel territorio dello Stato il minor numero possibile di cittadini jugoslavi."

"Sulla questione della Dalmazia abbiamo detto che il nostro avviso era contrario all'annessione."

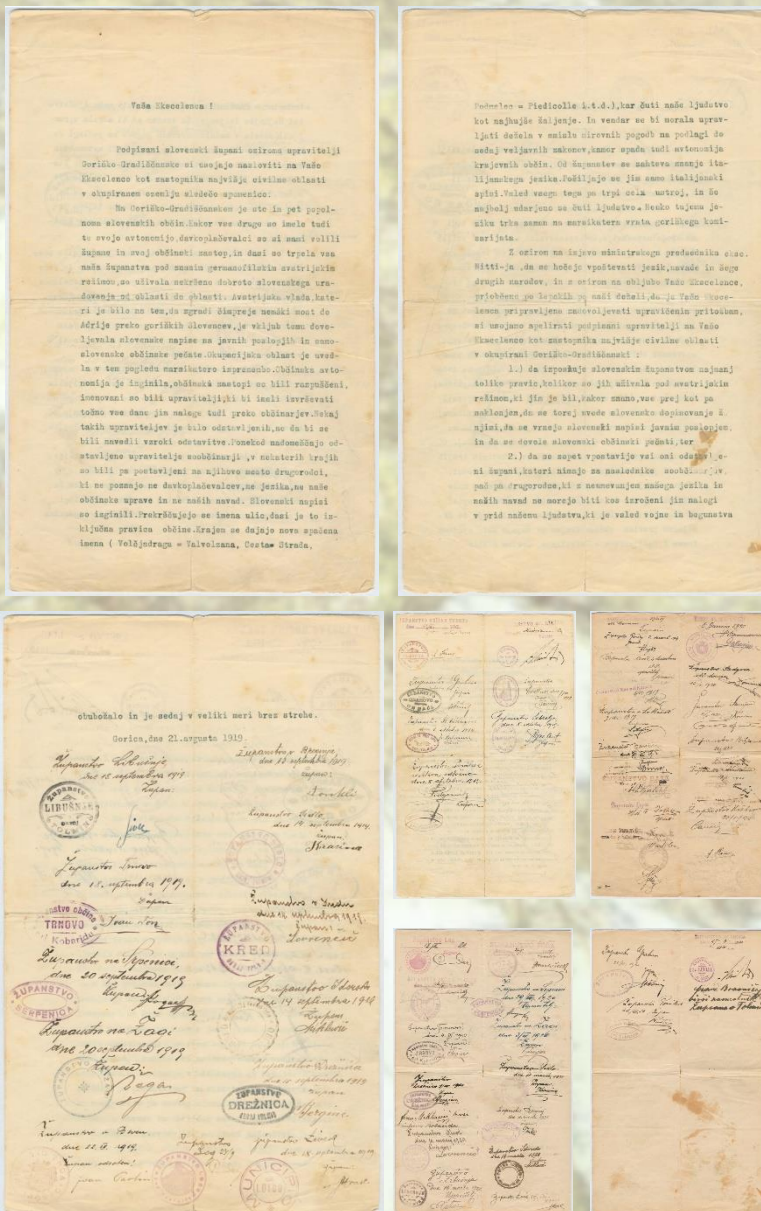
"A Sesana, in piena zona slava, un circolo di cultura popolare preparava una rappresentazione in lingua slava. Non è colpa loro se quei cittadini sono slavi, e se adoperano la loro lingua: ma l'autorità di pubblica sicurezza locale proibisce la rappresentazione. ----"

Poslanec socialistov pa je dejal, da so v njegovi stranki vedno zagovarjali mejno črto, ki bi v državo vključila čim manj jugoslovanskih državljanov. Nadalje je našteval še primere že tedaj začetega procesa raznarodovanja na priključenih ozemljih. (PANG 1133, Engelbert Besednjak, t.e. 14, a.e. 671)

ODZIV SLOVENSКИH ŽUPANSTEV NA ZASEDBO

Po podpisu premirja v Villi Giusti in dokončnem razpadu Avstro-Ogrske se je za več kot tristo tisoč Slovencev, odrezanih od matične domovine, začelo novo obdobje. Težkim povojnim razmeram se je pridružil še boj za ohranitev lastne identitete v novi državi. Pravice slovenskega naroda, pridobljene v času Avstro-Ogrske, so bile ponovno na preizkušnji od trenutka, ko so italijanske oblasti začele utrjevati oblast nad priključnimi ozemlji. Na najvišjem nivoju je vrhovno pristojnost na osvo(bo)jenih ozemljih do konca julija 1919 izvajal Generalni sekretariat za civilne zadeve pri Vrhovnem poveljstvu v Rimu. Slednjega je nato zamenjal Centralni urad za nove province, že januarja 1919 pa je bilo ustanovljeno tudi Ministrstvo za ozemlja osvobojena od sovražnikov (Ministero delle terre liberate dal nemico). Na deželnem nivoju je do julija 1919 pristojnosti oblasti imel vojaški guverner, nato ga je zamenjal generalni civilni komisar s sedežem v Trstu. Okrajne glavarje so v političnih okrajih nadomestili civilni komisariji.

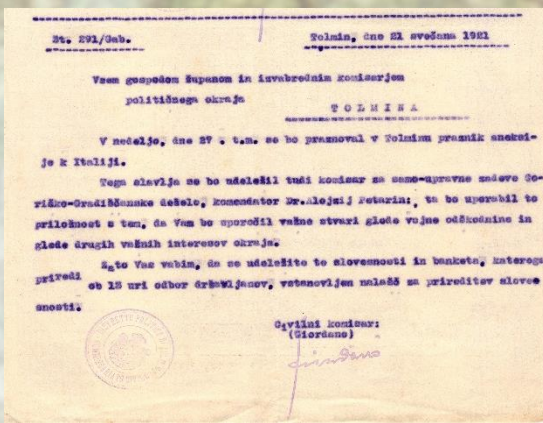
Težke povojne razmere so zahtevale takojšno vzpostavitev komunikacije z novimi oblastmi. Osrednjo vlogo pri tem so odigrala županstva. Že leta 1915, torej še v avstro-ogrskem času, so se v Gorici le-ta povezala v Zvezo slovenskih županstev, nove razmere po vojni pa so zvezo prisilile v še aktivnejšo vlogo zastopanja interesov slovenskega prebivalstva na priključenih ozemljih. Na težke povojne razmere, v katerih so se znašli zlasti prebivalci občin vzdolž reke Soče, so tako večkrat skušali opozoriti nove oblastnike - na njih so naslovili več spomenic. Prva ohranjena, zapisana v avgustu 1919, ki naj bi jo podpisali vsi župani takratnih 105 občin Goriško-Gradišanske, je bila namenjena "zastopniku najvišje civilne oblasti na okupiranem ozemlju", torej najverjetneje tedanjemu generalnemu civilnemu komisarju za Julijsko Krajino.

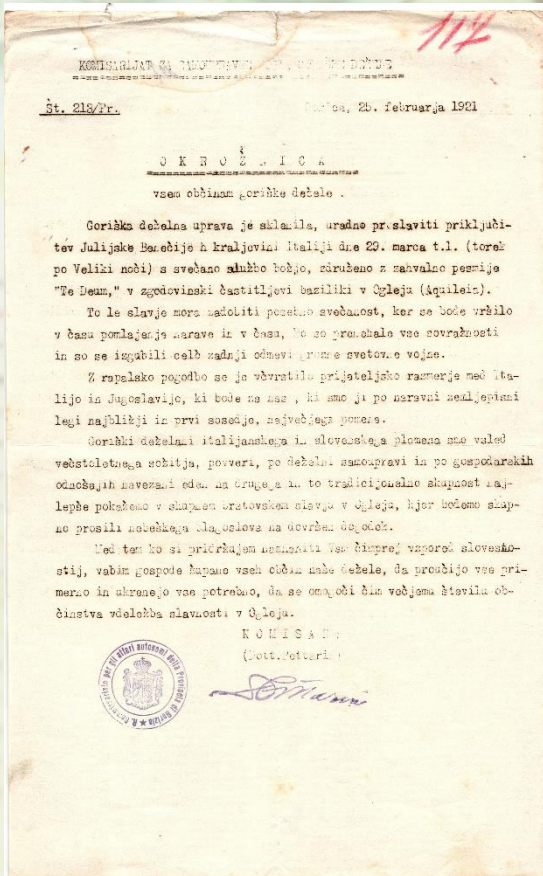
Spomenica je glasna kritika ravnanja italijanskih oblasti s slovenskimi občinami ter njihovimi pristojnostmi: imenovanje komisarjev, ki ne razumejo jezika občanov, razpuščanje slovenskih občinskih svetov, odstranjevanje slovenskih napisov, spreminjanje slovenskih imen krajev v italijanske, pošiljanje dopisov izključno v italijanskem jeziku, ... Županstva zato v spomenici poudarjajo, da bi se "moralo upravljati dežela v smislu mirovnih pogojev na podlagi do sedaj veljavnih zakonov, kamor spada tudi avtonomija občin." (PANG 55, Občina Sv. Lucija., t. e. 82)

SLOVESNOSTI OB ANEKSII

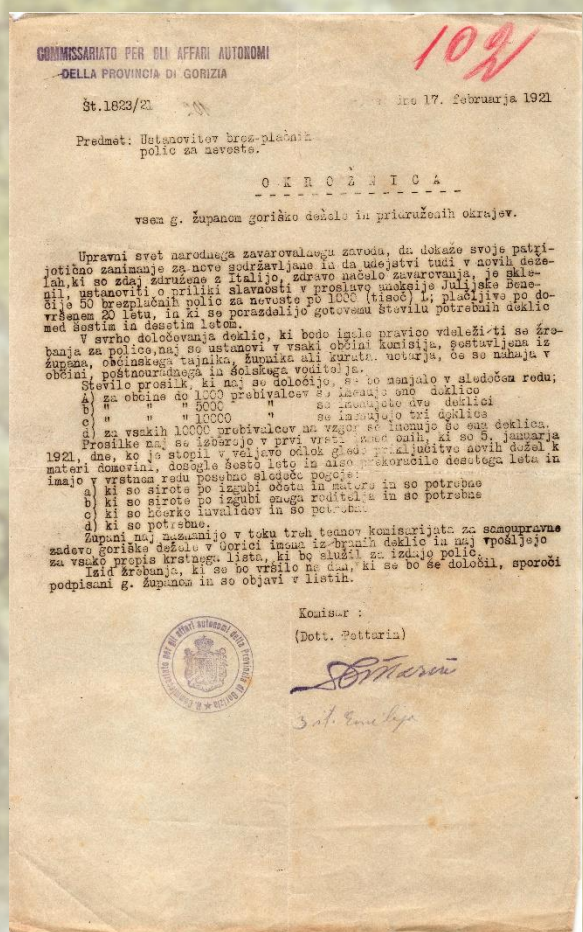
Konec novembra 1920 je italijanska poslanska zbornica ratificirala rapalsko pogodbo, v začetku januarja 1921 pa je nato sledila še formalno pravna priključitev t.i. "novih pokrajin". V naslednjih mesecih so italijanske oblasti, da bi med prebivalstvom Julijske krajine dosegle videz navdušenja, organizirale številna praznovanja.

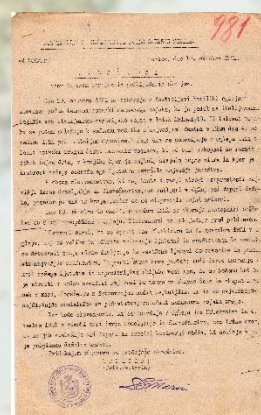
V Tolminu je bilo slavlje ob aneksiji napovedano za 27. februar 1921. (PANG 63, Občina Trenta,, t. e. 3)

Komisariat za samoupravne posle Goriške dežele v vabilu na uradno počastitev aneksije v Ogleju 29.3.1921 prebivalstvo prepričuje, da se bo "Z *rapalsko pogodbo* *čvrstilo prijateljsko razmerje med Italijo in Jugoslavijo*, ki bodo za nas, ki smo ji po naravni zemljepisni legi najbližji in prvi sosedje, *največjega pomena.*" (PANG 59 Občina Šentviška Gora, t. e. 31)

Deset dni pred napovedanim slavljem v Tolminu je Upravni svet narodnega zavarovalnega zavoda *“da dokaže svoje patriotično zanimanje za nove sodržavljane... sklenil ustanoviti o priliki slavnosti v proslavo aneksije Julijske Benecije 50 brezplačnih polic za neveste po 1000 L; plačljive po 20 letu, in ki se porazdelijo gotovemu številu potrebnih deklic med šestim in desetim letom.”* (PANG 63, Občina Trenta, t. e. 3) .

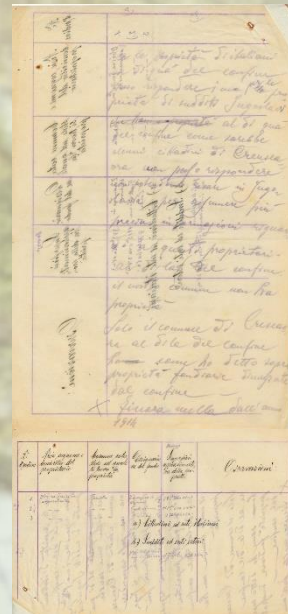
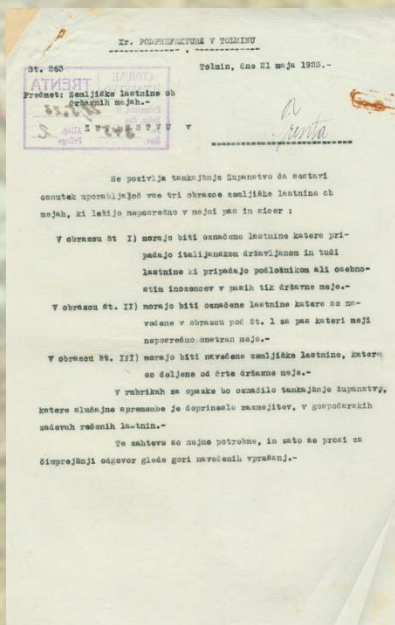
Proslave so se nadaljevale tudi kasneje. V oktobru 1921 je bila v ogleških bazilikah počastitev neznanega vojaka, ki je padel med vojno, ta "*sveti obred*" pa naj bi simbolno prispeval k poenotenju vseh Italijanskih državljanov oziroma "*da se hočemo čisto bratje strniti v trdno zvezo, ki naj rodi le dobro za skupno delo in skupni napredek v miru...*". V tem kontekstu je bil generalni civilni komisar trdno "*uverjen*", da se ga bodo udeležili "*vsi župani in izredni komisari občin, ki spadajo v področje podpisane deželne uprave*". (PANG 63, Občina Trenta, t. e. 3).

DOLOČANJE MEJE NA TERENU

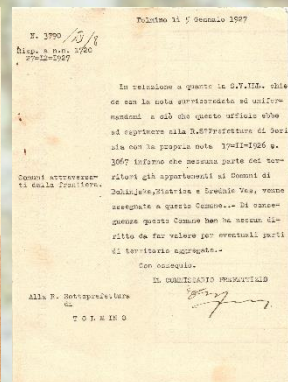
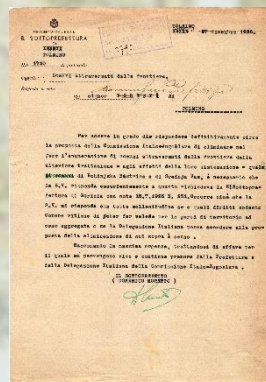
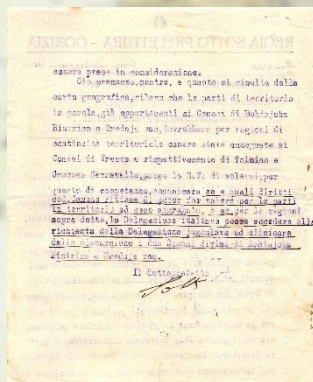
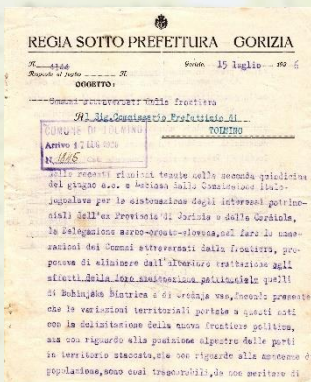
Rapalska pogodba je za določanje nove meje med Kraljevino Italijo in Kraljevino Srbob, Hrvatov in Slovencev predvidela ustanovitev mešanih državnih komisij. Za mejo v predelu nove province Julijske krajine je bila imenovana t.i. Commissione italo – s.h.s. per la delimitazione dei confini fra il Regno d'Italia e il Regno S.H.S. Ta se je prvič sestala februarja 1921 v Ljubljani in je svoje poslanstvo opravljala vse do leta 1926. Kljub temu, da je bila razmejitev že v letu 1921 v pretežni meri dokončana, so se v posameznih primerih pokazala velika, težko rešljiva razhajanja. Poleg območja prelaza Vršič, Rateč in Snežnika se je za izredno problematično pokazala razmejitev Triglava, saj je slednji za obe strani imel velik simbolni pomen.

Dopis tolminskega civilnega komisariata, namenjen vsem županstvom Julijske Benečije, o začetku obnavljanja trigonometričnih točk oziroma znamenj, ki bodo služila za nadaljnje razmejevanje. (PANG 59, Občina Šentviška Gora, t. e. 31).

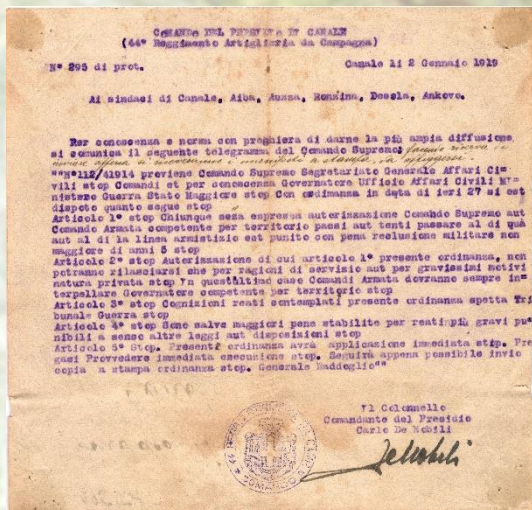
Poziv podprefektura Tolmin k popisu zemljiških posestev ob meji ter sprememb stanja, ki jih je prinesla razmejitev. Odgovor županstva se je glasil: "Za posesti Italijanov na tej strani lahko odgovorim, za posesti jugoslavanskih državljanov na tej strani pa ne morem odgovoriti..." (PANG 63, Občina Trenta, t.e. 4).

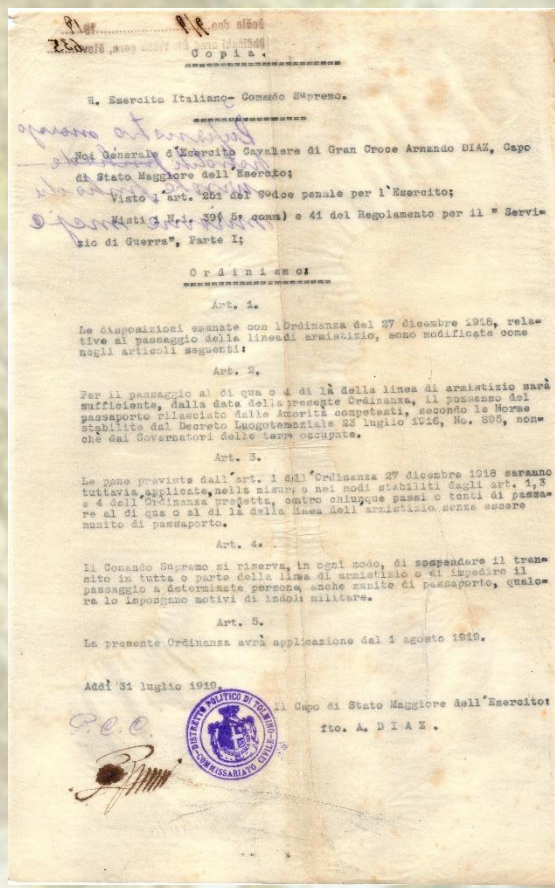
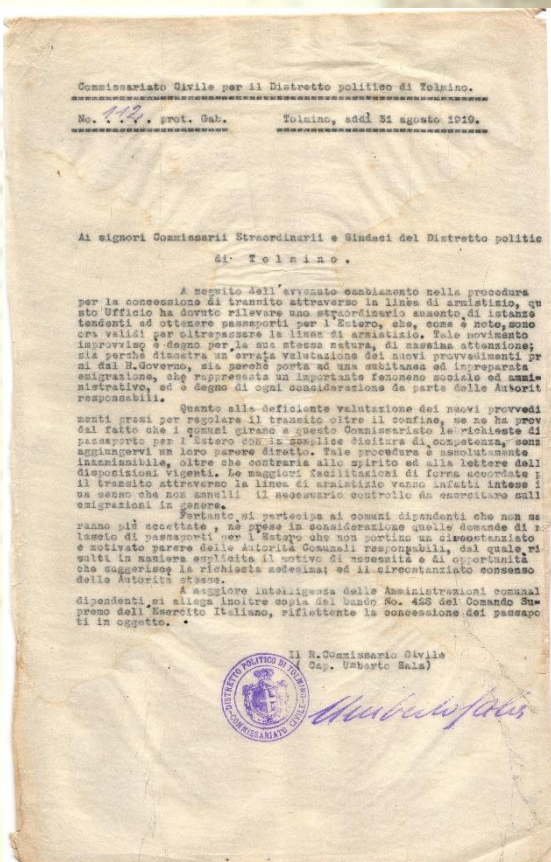
Meddržavna razmejitvena komisija je sicer uradno svoje delo zaključila leta 1926, vendar so se določene preveritve glede meje zavlekle celo v začetek leta 1927. Tako je poizvedba o poteku meje na področju Bohinjske Bistrice in Srednje vasi trajala skoraj pol leta, od julija 1926 do začetka leta 1927, večkratni odgovor tolminskega županstva pa se je vselej glasil, da njihova »občina ni pristojna za navedeno območje.« (PANG 62, Občina Tolmin, t. e. 20)

PREHAJANJE MEJE IN GIBANJE V OBMEJNEM PASU

Kraljevina Italija je nadzor nad državno mejo izvajala preko različnih državnih organov. Nadzor prehajanja civilnega prebivalstva in blaga je bil v domeni karabinjerjev, finančne straže in obmejne javne varnosti. V smislu branjenja državnega ozemlja so bile ob meji nameščene enote oboroženih sil, poleg njih pa je za politični nadzor meje skrbela tudi mejna milica, ki je bila sicer del fašistične prostovoljne milice.

Kazni za nedovoljeno prečkanje razmejitvene črte niso bile nedolžne: "Vsakdo, ki prečka ali poskuša prečkati mejo brez dovoljenja vojaške komande, je kaznovan s kaznijo pridržanja do pet let." (PANG 37, Občina Kanal, 1919-371).

Določbe o prečkanju "mirovnih meja" oziroma mejne črte, določene s premirjem. (PANG 59, Občina Šentviška Gora, t. e. 30-1).

Pojasnila tolminskega civilnega komisariata glede izdaje potnih listov za potovanje preko meje. Zaradi velike emigracije je bilo potrebno dosledno izvajati postopke ter eksplicitno podati razloge za pridobitev potnih listov. (PANG 59, Občina Šentviška Gora, t. e. 30-1).

Kakšne tegobe lahko prinese nova meja, je na svoji koži občutil Jurij Verčič, kmet iz Leskovice pri Cerknem. Obtožen je bil, da ni naznanil orožja iz časa vojne kot je to zaukazal dekret generalnega civilnega komisarja za Julijsko Benečijo z dne 6.7.1920 št. 786. V zaslišanju je obtoženi povedal, da živi v zaseлку petih hiš pri Leskovici, in »ljudje iz njegovega kraja ne hodijo drugam k maši kakor v Leskovico, Leskovic spada pa k Jugoslaviji, radi česar ni bil tam nikdar objavljen navedeni dekret, in tako ni vedel nič o tem dekretu dokler niso prišli kr. karabinirji iskat orožje v njegovo hišo.« Tudi dopis županstva v Cerknem, ki je izrecno navedel, da je bil ta dekret za zasedene dele Leskovice večkrat razglašen pred cerkvijo v Novakih in ne pred cerkvijo v Leskovici, Juriju Verčiču ni prav nič pomagal. Obsojen je bil na pet dni ječe in plačilo stroškov. (PANG 525_Tribunal Gorizia TE_18 Vr_375-1920)

Vr VIII 375/20
10

V IMENU NJEGOVEGA VELIKANSTVA VIKTORJA EMANUELA III., PO MILOSTI
BOŽJI IN VOLJI NARODA KRALJA ITALIJE I

Kr. okrožno sodnišče v Gorici je pod predsedstvom viš. sod. svet. Rutarja, v navzočnosti sod. svet. Kolavrh, viš. sod. svetnika Korčiča in sod. svet. dr. Pascolija, kakor sodnikov in zasedelca Gorkiča kakor sod. svetnika na obtožbo kr. državnega pravništv. z dne 16/9.1920 o št. St. 1439/20 o sepi Jurija V. r. št. 18 oktobra 1920 in note Ose-lice (O. 40) navolje hudočinstva po št. 54 naveden. civ. komis. z dne 6/7. 1920 št. 786, danes po dognani glavni razpravi, obložen vso naredba z dne 24/1.1920 o št. Vr VIII 375/20 v navzočnosti kr. državnega pravni-ka nam. dr. Battiggi-ja, brošč. obtoženca, Jurija Verčič, zasod. zorni-ka odv. dr. Medvedek, po predlogu obtožitelja, naj se obtožbeno sodna krivim v smislu obtožbe, razsodi na to:

Jurij V. r. št. 18 okt. 1920 in rok. Apolonije Miklavc, rojen dne 24.4.1880 v Leskovici, pristojen v Novo Goriico (Cerkno), katoli-čan, oženjen, s 4 malimi otroci, kmet, več čitane in pisanja, s malim premoženjem, nekaznovan

je k r i v

da ni naznanil poveljstvu kr. poštočnikov v Lesku v dobi in na način pred-vidjen v naredbi Generalnega civilnega komisarja za Julijsko Benečijo z dne 6/7.1920 št. 786 hraniti dveh bajonet in 49 nabojev za puško, takš- da mu je bil dne 15. avgusta 1920 ves ta materialni zaplenjen, tedaj hudo-činstva po členu 5 govorjen. naredba in se na

o b s o j a

v smislu istega člena iste naredba z uporabo § 54 kaz. v kazni 5 (pet) dni ječe ter na plačilo kazensko-pravnih stroškov in stroškov izsilitve

kazni, ki se pa izreka je neizpolnjen.

V kazni se ima vnesti po § 55 a kaz. obtoženec preiskovalni zapor prestan od 15/8.1920 ob 10 uri do 15/8.1920 ob 17. uri.

R A Z L O Ž I

Obtoženo priznava, da je hranil v svoji hiši svoje bajonete, katero je imel pri vojakih, in da se druge v dispozitivi navedene predmete pustili vojakom v njegovi hiši, tudi pa, da ni vedel, da je treba teke reči naznaniti pristojni oblasti, kar pa v dekretu generalnega civilnega komisarja z dne 6/7.1920 sploh ni bilo nič znano. On živi blizu Leskovic in ljudje iz njegovega kraja, kjer je 10,5 km, ne hodijo drugam k maši kakor v Leskovico. Leskovica spada pa k Jugoslaviji, radi česar česar ni bil tam nikdar objavljen prej navedeni dekret, in tako ni vedel nič o tem dekretu dokler niso prišli kr. karabinirji iskat orožje v njegovo hišo.

Sodni dvor smatra za dokazano, da obtoženo ni vedel o obstoju in razglasitvi rešenega dekreta, ker izhaja tudi iz dopisa županstva v Cerknem z dne 10/9.1920 (list. št.), da se je ta dekret za zasedbe dele Leskovic razglasil pred cerkvijo v Novakih in ne v Leskovici, toda sodni dvor smatra, da se obtoženo na to nevednost ne more skli-secati (§3 kaz.) in da tedaj obstoj v predloženem slučaju ne le v objektivni marveč tudi v subjektivni smeri znaki hudočinstva po št. 5 rešenega dekreta.

Obloženje kazni: neomanevano predizpolnjevanje, okolnost da obtoženo ni vedel o obstoju in razglasitvi gori navedenega dekreta in okolnost, da se gre za premeto majhne važnosti.

Kr. OKROŽNA SODNIŠČA, oddelek VIII.
V G o r i c i, dne 12. februarja 1921.

Priznanje
obtožbe in kazni
Vredn. pisarnice

V imenu Njegovega Velikanstva VIKTORJA EMANUELA III., PO MILOSTI BOŽJI IN VOLJI NARODA KRALJA ITALIJE I

Kr. okrožno sodnišče v Gorici je pod predsedstvom viš. sod. svet. Rutarja, v navzočnosti sod. svet. Kolavrh, viš. sod. svetnika Korčiča in sod. svet. dr. Pascolija, kakor sodnikov in zasedelca Gorkiča kakor sod. svetnika na obtožbo kr. državnega pravništv. z dne 16/9.1920 o št. St. 1439/20 o sepi Jurija V. r. št. 18 oktobra 1920 in note Oselice (O. 40) navolje hudočinstva po št. 54 naveden. civ. komis. z dne 6/7. 1920 št. 786, danes po dognani glavni razpravi, obložen vso naredba z dne 24/1.1920 o št. Vr VIII 375/20 v navzočnosti kr. državnega pravni-ka nam. dr. Battiggi-ja, brošč. obtoženca, Jurija Verčič, zasod. zorni-ka odv. dr. Medvedek, po predlogu obtožitelja, naj se obtožbeno sodna krivim v smislu obtožbe, razsodi na to:

Jurij V. r. št. 18 okt. 1920 in rok. Apolonije Miklavc, rojen dne 24.4.1880 v Leskovici, pristojen v Novo Goriico (Cerkno), katoli-čan, oženjen, s 4 malimi otroci, kmet, več čitane in pisanja, s malim premoženjem, nekaznovan

je k r i v

da ni naznanil poveljstvu kr. poštočnikov v Lesku v dobi in na način pred-vidjen v naredbi Generalnega civilnega komisarja za Julijsko Benečijo z dne 6/7.1920 št. 786 hraniti dveh bajonet in 49 nabojev za puško, takš- da mu je bil dne 15. avgusta 1920 ves ta materialni zaplenjen, tedaj hudo-činstva po členu 5 govorjen. naredba in se na

o b s o j a

v smislu istega člena iste naredba z uporabo § 54 kaz. v kazni 5 (pet) dni ječe ter na plačilo kazensko-pravnih stroškov in stroškov izsilitve

V imenu Njegovega Velikanstva VIKTORJA EMANUELA III., PO MILOSTI BOŽJI IN VOLJI NARODA KRALJA ITALIJE I

Kr. okrožno sodnišče v Gorici je pod predsedstvom viš. sod. svet. Rutarja, v navzočnosti sod. svet. Kolavrh, viš. sod. svetnika Korčiča in sod. svet. dr. Pascolija, kakor sodnikov in zasedelca Gorkiča kakor sod. svetnika na obtožbo kr. državnega pravništv. z dne 16/9.1920 o št. St. 1439/20 o sepi Jurija V. r. št. 18 oktobra 1920 in note Oselice (O. 40) navolje hudočinstva po št. 54 naveden. civ. komis. z dne 6/7. 1920 št. 786, danes po dognani glavni razpravi, obložen vso naredba z dne 24/1.1920 o št. Vr VIII 375/20 v navzočnosti kr. državnega pravni-ka nam. dr. Battiggi-ja, brošč. obtoženca, Jurija Verčič, zasod. zorni-ka odv. dr. Medvedek, po predlogu obtožitelja, naj se obtožbeno sodna krivim v smislu obtožbe, razsodi na to:

Jurij V. r. št. 18 okt. 1920 in rok. Apolonije Miklavc, rojen dne 24.4.1880 v Leskovici, pristojen v Novo Goriico (Cerkno), katoli-čan, oženjen, s 4 malimi otroci, kmet, več čitane in pisanja, s malim premoženjem, nekaznovan

je k r i v

da ni naznanil poveljstvu kr. poštočnikov v Lesku v dobi in na način pred-vidjen v naredbi Generalnega civilnega komisarja za Julijsko Benečijo z dne 6/7.1920 št. 786 hraniti dveh bajonet in 49 nabojev za puško, takš- da mu je bil dne 15. avgusta 1920 ves ta materialni zaplenjen, tedaj hudo-činstva po členu 5 govorjen. naredba in se na

o b s o j a

v smislu istega člena iste naredba z uporabo § 54 kaz. v kazni 5 (pet) dni ječe ter na plačilo kazensko-pravnih stroškov in stroškov izsilitve

V imenu Njegovega Velikanstva VIKTORJA EMANUELA III., PO MILOSTI BOŽJI IN VOLJI NARODA KRALJA ITALIJE I

Kr. okrožno sodnišče v Gorici je pod predsedstvom viš. sod. svet. Rutarja, v navzočnosti sod. svet. Kolavrh, viš. sod. svetnika Korčiča in sod. svet. dr. Pascolija, kakor sodnikov in zasedelca Gorkiča kakor sod. svetnika na obtožbo kr. državnega pravništv. z dne 16/9.1920 o št. St. 1439/20 o sepi Jurija V. r. št. 18 oktobra 1920 in note Oselice (O. 40) navolje hudočinstva po št. 54 naveden. civ. komis. z dne 6/7. 1920 št. 786, danes po dognani glavni razpravi, obložen vso naredba z dne 24/1.1920 o št. Vr VIII 375/20 v navzočnosti kr. državnega pravni-ka nam. dr. Battiggi-ja, brošč. obtoženca, Jurija Verčič, zasod. zorni-ka odv. dr. Medvedek, po predlogu obtožitelja, naj se obtožbeno sodna krivim v smislu obtožbe, razsodi na to:

Jurij V. r. št. 18 okt. 1920 in rok. Apolonije Miklavc, rojen dne 24.4.1880 v Leskovici, pristojen v Novo Goriico (Cerkno), katoli-čan, oženjen, s 4 malimi otroci, kmet, več čitane in pisanja, s malim premoženjem, nekaznovan

je k r i v

da ni naznanil poveljstvu kr. poštočnikov v Lesku v dobi in na način pred-vidjen v naredbi Generalnega civilnega komisarja za Julijsko Benečijo z dne 6/7.1920 št. 786 hraniti dveh bajonet in 49 nabojev za puško, takš- da mu je bil dne 15. avgusta 1920 ves ta materialni zaplenjen, tedaj hudo-činstva po členu 5 govorjen. naredba in se na

o b s o j a

v smislu istega člena iste naredba z uporabo § 54 kaz. v kazni 5 (pet) dni ječe ter na plačilo kazensko-pravnih stroškov in stroškov izsilitve

V imenu Njegovega Velikanstva VIKTORJA EMANUELA III., PO MILOSTI BOŽJI IN VOLJI NARODA KRALJA ITALIJE I

Kr. okrožno sodnišče v Gorici je pod predsedstvom viš. sod. svet. Rutarja, v navzočnosti sod. svet. Kolavrh, viš. sod. svetnika Korčiča in sod. svet. dr. Pascolija, kakor sodnikov in zasedelca Gorkiča kakor sod. svetnika na obtožbo kr. državnega pravništv. z dne 16/9.1920 o št. St. 1439/20 o sepi Jurija V. r. št. 18 oktobra 1920 in note Oselice (O. 40) navolje hudočinstva po št. 54 naveden. civ. komis. z dne 6/7. 1920 št. 786, danes po dognani glavni razpravi, obložen vso naredba z dne 24/1.1920 o št. Vr VIII 375/20 v navzočnosti kr. državnega pravni-ka nam. dr. Battiggi-ja, brošč. obtoženca, Jurija Verčič, zasod. zorni-ka odv. dr. Medvedek, po predlogu obtožitelja, naj se obtožbeno sodna krivim v smislu obtožbe, razsodi na to:

Jurij V. r. št. 18 okt. 1920 in rok. Apolonije Miklavc, rojen dne 24.4.1880 v Leskovici, pristojen v Novo Goriico (Cerkno), katoli-čan, oženjen, s 4 malimi otroci, kmet, več čitane in pisanja, s malim premoženjem, nekaznovan

je k r i v

da ni naznanil poveljstvu kr. poštočnikov v Lesku v dobi in na način pred-vidjen v naredbi Generalnega civilnega komisarja za Julijsko Benečijo z dne 6/7.1920 št. 786 hraniti dveh bajonet in 49 nabojev za puško, takš- da mu je bil dne 15. avgusta 1920 ves ta materialni zaplenjen, tedaj hudo-činstva po členu 5 govorjen. naredba in se na

o b s o j a

v smislu istega člena iste naredba z uporabo § 54 kaz. v kazni 5 (pet) dni ječe ter na plačilo kazensko-pravnih stroškov in stroškov izsilitve

Obsek za varstvo prirode /Ministrstvo za slovenijo/.

Občinski urad
Trenti.
Julijska krajina /Italija/.

2. ministerialnim odlokom je bil ustanovljen na teritoriju planine Lepušnice, doline sedmih jezer pod Triglavom in doline nad Komarom planinski varstveni park. Naslov se opozarja, da bode vsaka žival bodisi goved, koza ali ovca, ki se bo dobila v varstvenem parku, zaplenjena. Meja parka napram Vas je državna meja.

Obsek za varstvo prirode in prirodnih spomenikov.
V Ljubljani, dne 12. julija, 1924.
t. predsednik.

R. Ufficio di P. S. di Confine - Tolmino

N. 766
Tolmino, 11. 8. Novembre 1929 - Anno VIII O

Risposta al foglio N.
Oggetto: Movimento di turisti stranieri nelle zone di frontiera.

Mmo Sig. PODESTA
PIEZZO

MUNICIPIO DI PIEZZO
Cognome: *PODESTA*
Nome: *PIEZZO*
Professione: *...*
Data: *...*

Da parte di una agenzia turistica è stato richiesto al Ministero se gli stranieri venuti di passaggio o di regolare vacanza di frontiera possono liberamente circolare nelle strade di frontiera ed organizzare viaggi collettivi per compiere escursioni in bicicletta nelle zone di confine, e se tali turisti possono portare con sé apparecchi fotografici per ritrarre panorami da inviare a riviste nazionali ed estere.

Il Ministero, esaminato la richiesta di una trattativa d'intesa coi dicasteri degli Esteri e della Guerra, non ha avuto di opporre al riguardo anzi, nell'interesse di favorire sempre più il movimento turistico in Italia e l'attrazione dello sport in genere ha dato istruzioni perché all'agenzia incaricata sia risposto nel senso che i turisti stranieri in possesso di documenti necessari per l'ingresso nel Regno possono liberamente circolare, anche in bicicletta nel territorio nazionale e ritrarre fotografie, ad eccezione della zona di frontiera e di quelle località militarmente importanti.

Ad evitare però, che ogni straniero, liberamente nelle zone alpine o militarmente importanti, possa procurandosi ricoveri ai comandi militari esponenti per avere a priori informazioni e informazioni dei limiti del suo soggiorno in tale zona, e dei turisti in genere, secondo d'informazioni precise, possono andare incompensabilmente incontro a responsabilità di carattere penale per violazione di apposite speciali norme in vigore, s'interessa la C.V. di fare avvertire le agenzie di viaggio e gli alberghi di frontiera, perché ne informino gli occasionalisti stranieri, che le località, ove esistono restrizioni imposte da autorità esigono militari, sono delimitate da pali italiani ed in apposite tabelle sono specificati i divieti che vigono nelle località stesse.

In 22/11/1929 VIII provvedute in conformità
IL COMISSARIO PIETROTTI
Pietrotti IL V. COMISSARIO DI P.S.

Razmejitev območja okrog Triglava, ki je sprožilo t.i. "triglavski spor" je trajalo vse do leta 1924. Ne samo ljudje, tudi živali v obmejnem pasu so se morale privaditi na novo mejo. Odsek za varstvo prirode Muzejskega društva Slovenije je občinskemu uradu v Trenti sporočil, da "bode vsaka žival bodisi goved, koza ali ovca, ki se bo dobila v varstvenem parku, zaplenjena." (PANG 63, Občina Trenta, t. e. 4).

Ko je bila meja dokončno začrtana, se je zanimanje za obmejna področja tudi z vidika turizma precej okrepilo. V dokumentu komisar za javno varnost pojasnjuje, da je turistična ter rekreativna dejavnost celo zaželenja, seveda z določenimi izjemami, kot je na primer prižigevanje in slikanje obmejnih vojašnic. (PANG 28, Občina Bovec, t. e. 36).

Legione Territoriale dei Carabinieri Reali
di TRIESTE
N. 17 del Verbale STAZIONE DI SOSSIA

Processo Verbale di fermo per accertamenti di SENTINIA Don Francesco di Giacomo, GONDIU Lucia e FORMISANI Teodoro tutti residenti a Gorizia e loro denuncia per espatrio clandestino (articolo 150 legge di P.S.)

Presenza R. 2. 11. 1939
In 11/6 alleg. 1. 11. 1939

L'anno millenovecentotrentanove II - addì diciannove del mese di luglio in Sossia e nell'ufficio di stazione alle ore 16.

Nel sottoscriviti ONRI Amadei, maresciallo maggiore comandante la Sezione di Fiume, GONVAGLIA Angelo, brigadiere comandante la Sezione di Sossia e BELLERIA Battista appuntato appartenente alla stazione di cui sopra, riferiscono a chi di dovere e ciascuno per la parte che lo riguarda, quanto segue:

nel brigadiere GONVAGLIA, nelle prime ore di ieri 18 corrente, apprendiamo che due militi della Milizia Confine avevano proceduto al fermo di persone sulla linea di confine e precisamente sul Monte Tricorno (dalla Dole). Ritenevamo opportuno renderne edotto il Comandante la Sezione di Fiume, oltre che per la qualità della persona fermate, per il fatto che l'apparato del mili non era stato controllato né sanzionato da un loro sig. ufficiale, presente per sede vacante.

Nel maresciallo ONRI alle ore 2,30 di ieri stesso, ci

portammo a Sossia e solo alle ore 4 ci fu possibile farci consegnare e interrogare i fermati:

1°) SENTINIA sacerdote Francesco fu Giacomo di anni 50, ex cancelliere della Curia Arcivescovile di Gorizia;

2°) GONDIU signorina Maria di Pietro e di Kevacic Giovanni, di anni 20, nata ad Asolo, residente a Gorizia, Via Carlo Forattini n° 3;

3°) FORMISANI signorina Teodora di Antonio e di Lovač Giuseppina, di anni 21, nata a Muggia, residente a Gorizia, Via Formica n° 25.

Il reverendo Sentinier affermò che partito da Gorizia alle ore 17 di domenica 16 corrente, si portò a Sossia e raccomandò al Comando della Milizia Confine che in via dei per cominciare se esistevano disposizioni restrittive circa l'espatrio al Monte Tricorno, ottenendo risposta negativa.

Il reverendo perciò seguito dalle due signorine andò a proseguire per il rifugio OGGI, venendo investiti lungo il cammino da un temporale di violenza innanzi che si presentasse fino a tarda ora, così questa verità perché constatata personalmente a noi militari verbalizzanti.

Per quindi gioverci al reverendo deviare dall'itinerario stabilito e poiché era già stato superato un difficile ghiaccio che sarebbe stato impossibile o quanto meno estremamente pericoloso per la vita dei tre turisti, ridiscendere, dopo aver sceso il temporale, per ritrovare la via di ritorno a Sossia, fu necessario a costoro scendere per poche centinaia di metri in profondità, perdendosi al rifugio del Alessandro, in territorio jugoslavo ove si rifocillarono rientrando quindi per Salla Dakea ove furono fermati dai militi confinari.

Il reverendo mostrò la propria carta di turismo alpino bene descritta nell'annesso verbale dei militi confinari e le signorine invece non solo erano sprovviste di detta carta ma anche di qualsiasi altro documento di riconoscimento.

Costoro non immaginavano di dover scendere e quindi non si premiarono di documenti idonei, e però noi militari andati posiamo per la verità affermare che le ragioni addotte dal sacerdote sono verosimili e quindi lo scionamento è dovuto a cause di forza maggiore; il giacimento più sopra menzionato presenta perenne attività per chi - specialmente in condizioni climatiche avverse - tentasse percorrere la discesa e però se pure lo scionamento sia avvenuto per cause di forza maggiore riteniamo di dover denunciare i tre predetti per espatrio clandestino avendo essi, malgrado tutto, commesso materialmente il reato contemplato dall'art. 150 della legge di P.S. e non essendo - nel particolare caso di Don Sentinier - la tessera di turismo alpino, documento valido per poter varare la frontiera. Accusiamo copie dei verbali in data 17 luglio compilati dai Militi Confinari operanti significando che ieri diciotto andante nel maresciallo ONRI ci recammo ad Udine ma la macchina fotografica sequestrata a Don Sentinier e della quale è cenno in uno dei verbali della Milizia, stabilendo, previo sviluppo delle tre lastre impresse, che nessuna delle fotografie eseguite è di importanza militare e quindi nessuna idonea può farsi ai tre denunciati nei riguardi della Polizia Militare.

Non ostante quest'arma circa la denuncia per inosservanza della ordinanza di P.S. il Prefetto relativa alla circolazione in zona di confine in periodo di manovre e ciò per le considerazioni noi contenute nella annessa copia di circolare integrativa della prefetto ordinanza fatta dalla Sezione di Gorizia. Il sacerdote e le signorine erano turisti e non agenti di informazione nemici.

Intanto abbiamo compilato il presente atto verbale in due copie, una delle quali la rinviavamo all'ill.mo sig. Prefetto di Fiume, significando che i fermati sono stati messi in libertà a Gorizia nel pomeriggio di ieri e l'altra di noi sottoscritti va periori. Tutto, letto e sottoscritto in data e luogo cui sopra.

Angelo GONVAGLIA
Don Teodoro FORMISANI

V območje Triglava sodi tudi poročilo o pridržanju treh oseb na Doliču: župnika Franca Setničarja in dveh gospodičen. Huda nevihta jih je prisilila, da so za nekaj sto metrov prečkali državno mejo, da so se lahko zatekli v planinsko koč. Končna ugotovitev karabinjerjev je bila sledeča: "Duhovnik in gospodične so bili turisti in ne sovražni tajni agentje." (PANG 28, Občina Bovec, t. e. 89, a. e. 50).

PRENOS BLAGA ČEZ MEJO IN TIHOTAPSTVO

Naj bodo meje še tako varovane, za trgovanje prek njih se vedno pot najde - bodisi legalno bodisi "na šverc". V povojnem času, ko so bile mejne zadeve še precej neurejene, je bilo tihotapstvo, kljub sankcijam, zelo živahno. Slednje je presegalo včasih neživiljske "paragrafe", ki so zarezali v do tedaj prosto komunikacijo med ljudmi tostran in onstran nove meje.

Governo Generale della Venezia Giulia
Sottosegretario del Distretto Militare di Gorizia
no. 54 di prot. Gen. Gorizia, 24 marzo 1911
Oggetto: Divieto di esportazione.
Al Sig.ori Sindaci del Distretto pol.
e della Città di Gorizia

Si rende noto che per recenti disposizioni governative è vietato ogni traffico di esportazione, di importazione o di transito tra il territorio del Regno Sino alla linea di frontiera ed il territorio della ex monarchia austro-ungarica. I contravventori saranno deferiti ai tribunali militari e puniti nelle penali sancite dall'Art. 1 della Legge 21 marzo 1915 No. 277. -

Il Comandante Civile
di Gorizia

Goriški civilni komisariat obvešča prebivalstvo, da je trgovanje čez razmejitveno črto prepovedano. (PANG 37, Občina Kanal, t. e. 4).

N. 499 del Prot. 2
28.3.19
COMANDO DEL PRESIDIO DI CANAL
Al Reg. Sindaco del Comune di
Anzani, Canale, Desale, Ankove, Ajta.
Perché sia data la massima diffusione presso le popolazioni delle disposizioni contenute nell'annesso circolare del Comando Supremo.
Il Capitano
Comandante del Presidio (Anarighetti)
Dante

Preferiscono i loro mezzi nautici, non via
fluviale.
Ricevono maxime 500 lire in 5. e vedono subito
duplicare il denaro, in Anzani, Canale, Ankove
napoli, da 5. let.
Figura di un altro Canale, si vede.

REGIO DECRETO 29 agosto 1923, n. 1876.
Norme per i militari della R. guardia di finanza in servizio di sentinella, di vedetta, di appostamento o di perlustrazione nelle zone di vigilanza doganale.

VITTORIO EMANUELE III.
PER GRAZIA DI DIO E PER VOLONTÀ DELLA NAZIONE
RE D'ITALIA

In virtù dei poteri delegati al Nostro Governo colla legge 8 dicembre 1922, n. 1601; Visto il R. decreto 14 giugno 1923, n. 1281, concernente modificazioni all'ordinamento della R. guardia di finanza;
Visto il regolamento di servizio per la R. guardia di finanza, approvato con R. decreto n. 125, del 17 gennaio 1909;
Udito il Consiglio dei Ministri;
Sulla proposta del Nostro Ministro, Segretario di Stato per le finanze, di concerto con quello della giustizia e degli affari di culto;
Abbiamo decretato e decretiamo:

Art. 1.
I militari della R. guardia di finanza in servizio di sentinella, di vedetta, di appostamento o di perlustrazione nelle zone di vigilanza doganale sono equiparati alle sentinelle in servizio di presidio, con parità di attribuzioni e di prerogative.
Nell'esecuzione dei servizi anzidetti, i militari debbono tenere le armi da fuoco cariche.

Art. 2.
I militari della R. guardia di finanza, comandati ai servizi di cui al precedente articolo, quando scorgano persone in atteggiamenti di contrabbando, dovranno intimare l'alt accompagnando, ove occorra, alla parola il gesto.
Qualora le persone a cui la intimazione di alt sia diretta non vi ottemperino, la intimazione dovrà essere ripetuta una seconda e, occorrendo, una terza volta.
Se malgrado le intimazioni le dette persone assumano contegno minaccioso o persistano negli atti diretti alla consumazione del contrabbando potrà farsi uso delle armi prima contro le bestie da tiro o da soma adoperate eventualmente per il trasporto e, successivamente, ove si renda necessario, anche contro le persone.

Art. 3.
Restano abrogate le disposizioni del R. decreto 17 gennaio 1909, n. 125, che siano contrarie al presente decreto.
Ordiniamo che il presente decreto, munito del sigillo dello Stato, sia inserito nella raccolta ufficiale delle leggi e dei decreti del Regno d'Italia, mandando a chiunque spetti di osservarlo e di farlo osservare.

Dato a Sant'Anna di Valdieri, addì 20 agosto 1923.

VITTORIO EMANUELE.

MUSCOLINI — A. DE' STEFANI — OFFICINO.

Visto, il Guardasigilli, ORLANDO.
Registrato alla Corte dei conti, addì 1 settembre 1923.
Atti del Governo, registro 216, foglio 15. — GROS.

REPORT OF THE COMMISSIONER OF THE GENERAL LAND OFFICE
IN RESPONSE TO A RESOLUTION OF THE HOUSE OF COMMONS
PASSED ON 12th JANUARY 1923
RESOLVED THAT THE COMMISSIONER OF THE GENERAL LAND OFFICE SHOULD REPORT TO THE HOUSE OF COMMONS THE RESULTS OF HIS INQUIRY INTO THE MATTER OF THE LAND TAXATION OF THE DOMINION OF WALSLEY

REPORT OF THE COMMISSIONER OF THE GENERAL LAND OFFICE
IN RESPONSE TO A RESOLUTION OF THE HOUSE OF COMMONS
PASSED ON 12th JANUARY 1923
RESOLVED THAT THE COMMISSIONER OF THE GENERAL LAND OFFICE SHOULD REPORT TO THE HOUSE OF COMMONS THE RESULTS OF HIS INQUIRY INTO THE MATTER OF THE LAND TAXATION OF THE DOMINION OF WALSLEY

REPORT OF THE COMMISSIONER OF THE GENERAL LAND OFFICE
IN RESPONSE TO A RESOLUTION OF THE HOUSE OF COMMONS
PASSED ON 12th JANUARY 1923
RESOLVED THAT THE COMMISSIONER OF THE GENERAL LAND OFFICE SHOULD REPORT TO THE HOUSE OF COMMONS THE RESULTS OF HIS INQUIRY INTO THE MATTER OF THE LAND TAXATION OF THE DOMINION OF WALSLEY

Dopis poveljstva kanalskega garnizona županstvu Kanala, Deskel, Avč, Anhova in Ajbe o carinskem nadzoru na "črti premirja". V izveščju, ki ga je sestavil neznani uslužbenec županstva je zapisano: "Prepovedano čez mejo nositi vseh vrst blaga; kazen najmanj 500 lir in 5x vrednost zaplenjenega blaga in kazen zapora od 1. leta naprej do 5 let. Trgovci zgube koncesijo še navrh." (PANG 26, Občina Avče, t. e. 2).

Kraljevi dekret iz leta 1923 določa naloge obmejne finančne straže. Zlasti je zanimiv drugi člen, ki govori o postopanju finančnih stražnikov, ko naletijo na tihotapce: zaklicati morajo "alt", če se le-ti ne odzovejo, sledi ponovitev klika, in če je potrebno, še tretjič. V kolikor ni odziva, lahko uporabijo strelno orožje, najprej proti transportnemu sredstvu in nazadnje tudi proti osebam. (PANG 34, Občina Drežnica, t. e. 4).

Kazenska ovadba zoper Marijo Batič zaradi obrekovanja finančnega stražnika, upiranja postopku ter ponarejenega potnega lista. Zanimivo, da nikjer v obtožnici ni *omenjenih "94 paketov tobaka, ki sem jih imela skritih okoli života"*, kar je obtožena izpovedala na zaslišanju. (PANG 525, Tribunal Gorica, te. vr. 17, 2024-1920).

11/180 32 SEP/80

AL SINDACO PARLAMENTARE DELLA CAMERA DI COMMERCIO
Q U I

La Provincia di Stato in Gorizia, tutti i 33 13, 01, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 8

Informations

far sau bila de 33. janiuarja arsi, rana
u Portu u obozema u Bazaru voj. Obozi
u 1917, ostao de mo vojari prisiljeni u jeni
jaskirica mieu mieu. Bole tun kulat be-
oliana ot voj. oboza u 1917 u 1918 u 1919 u
kisi de ludi dace poblejenu na obozi me,
vise pred voj. obozi.

Arhivana sau bila veld toge, far sau
prika p neta drugo bunt 33. j. B. G. G. G.
prikazanje potraga litta u Jugoslavije oca
denua Kacifjota Gite pri Portu. u Portu
me je uobit neki vojari u mi veld, da
morau u njemu u vojarnici. Bole tun mieu
otolo 1918 otvritih 94 paktetov tobatu,
sau de bala iti k njimi u sau se melleto
tobatu jala, a de mieu 1918 togo otvori-
jale, keri 1918 oca u vojarnici. Tam me
je prisiljato mieu bunt, k je u 1918
finace, u tej tun saua otvori tobatu. Bole
me je glavu tobatu, sau bila mieu jeni u de
mi bti, da tun tobatu pri tej prisiljati tej
bunt, bala bala. Imaga mieu tobatu
ma tun sau pa me je otvori, da sau fo-
uavila k tobo - Bole pa mieu - u bato
de mo bunt.

Proau, da se 1918 bunt, pa 1918
jale ot voj. obozi u de de mieu jeni,
Bole tun mo mieu jeni de mieu. bunt, mieu
mieu u Bazaru.

Ba to denua mieu bunt
po 1918, de 1918 toge
ba 1918. 1918. 1918. 1918. 1918.
bunt. 1918. 1918. 1918. 1918. 1918.

1918. 1918. 1918. 1918. 1918.

Messa

R. Giudizio distrettuale - Tarza

Proceduto dal *1924/25*

AL **MINISTERO DI GIUSTIZIA**

CON **GIUDIZIO DISTRETTOLE**

310/24

1924

1924

La R. Procura di Stato in Torino n. 155 13, 101, 112 Reg.

A C C U S A

P R E S E N T A T I O N E di Antonio A. Spallone Cal, nato a Savignone il 10/10/89 (Savignone) ivi partorito, nat., civile, contadino, alfabeto multimediano, inconnuto;

di aver, il 13, agosto 1923, nel territorio di Tarza, violato il confine affermando la guardia di finanza finanziario Emilio Valera arrestando per reato di contrabbando, aggredito otto persone al finanzia in generale insieme con altre persone, sequestrando nei panni e gettando a terra e di essersi con gli oggetti con effettiva violenza ammazzando ad una delle persone indennate al 50 per cento che stava accendendo le fucilate del suo servizio nell'intento di ucciderlo per vendicarsi secondo l'apposizione andata accettata ad un decessamento nel corpo di nome *gaurde*, quindi del ordine n. 51 per puntello al 50 per mag. gaurde sanzione di pena:

P R O P O S T E

1.) rinvenimento del delittuoso almeno al R. Tribunale circoscriz in Savignone quale corteo al giustizia al T. Istanz.

2.) estinzione del reato

GIACINARI NELLE 30, d'ora. 4

1.) prete della denuncia e dei documenti personali a nome dell'imputato.

A T T E S T I

L'imputato assente d'aver tentato di contrabbandare nel Regno della Jugoslavia del caffè e di essere stato sequestrato in ciò dalla R. guardia di finanza. Ma non può d'aver appreso violenza all'arresto.

Rimette invece del rapporto della R. guardia di finanza finanziario Emilio che l'imputato ceduto a due altri individui, due finanzia due gaurde, aggredì la guardia colpendo nei panni e gettando a terra per impedire l'arresto.

gli stato giustificato d'innocenza.

S E N T E N Z A, addì il ottobre 1923.

Es. A. PARADISI DI REG.

Per l'arresto

[illegible][illegible]

Tihotapljenje kave v Italijo čez mejo pri Idriji (Spodnja Kanomlja) se za Lovra Preka in njegove tovariše ni končalo po načrtih. Kako je tihotapljenje potekalo, je nazorno navedeno v pričanju Prekovega sosterilca. (PANG 525, Tribunal Gorica, t.e. 21, Vr 718-1921).

Bolj kot zaradi samega kaznivega dejanja, ki vključuje vlom in tatvino v cerkev pri Kanalu, beg in prenos ukradenega blaga čez tedanjo mirovno mejo ter lažno identifikacijo ob prijehu obeh storilcev s strani obmejnega komisariata na Jesenicah, je kazenski spis okrožnega sodišča oziroma tribunala v Gorici z oznako Vr 60/1921 zanimiv z vidika postopanja sodišč v času po podpisu rapalske pogodbe. Storilca sta kaznivo dejanje namreč storila v času pred sklenitvijo rapalske pogodbe, slednja pa je postala v Kraljevini SHS zakonsko veljavna šele s kraljevim odlokom v juniju 1921. Sprožilo se je vprašanje, katero sodišče je pristojno za izpeljavo sodnega postopka. Svetovalna zbornica deželnega sodišča je v predlogu Višjemu deželnemu sodišču v Ljubljani zapisala sledeče »... Oba sta torej glede na rapalsko pogodbo inozemca in sta storila navedeno kaznivo dejanje v inozemstvu, čeprav še pred sklepom rapalske pogodbe...« in nadalje »Ako bi se pa imenovala meddržavna pogodba še ne smatrala za obvezno, goriško ozemlje torej še ne kot inozemstvo, potem bi se moralo pa po zmislu čl. 51. k.p.r. smatrati goriško okrožno sodišče kot forum delicti comissi za pristojno, in bi bilo oba obdolženca izročiti imenovanemu sodišču...«. Obtožena sta bila tako izročena goriškemu okrožnemu sodišču, pred katerim se je sodni postopek tudi zaključil. (PANG 525, Tribunal Gorica, TE 19, Vr_60-1921)

Oba ovađenca je prijel drizveni obmejni komisarijat na Jesenicah in ju izročil sodišču. Sedaj sta v preiskovalnem priporu pri de-
želni sodišču v Ljubljani.
Kljuba sta bila glasom zap. št. 31 in 32 v Ravnah pri Gorici, pristojna pa sta glasom zap. št. 28 in 29 v občini Baka pri Gori-
ci. Oba sta torej glede na rapalsko pogodbo inozemca in sta sto-
rila navedeno kaznivo dejanje v inozemstvu, čeprav še pred skle-
pom rapalske pogodbe.
Goriško okrožno sodišče zahteva pod zap. št. 33 izročitev obeh
obdolžencev.
Kolikar je svetovalstveni zbornici znano, med našo državo in
kraljevino italijansko moro še ne obstoji nobena pogodba o izro-
ševanju hudočelov. Takega predpogoja pa se ta primer niso dejni
§ 59 k.p.r. tudi ne zahteva. Ker gre za navaden, ne političen slo-
vin, meni svetovalstvena zbornica, da so podani vsi pogoji za izro-
čitev.
Ako bi se pa imenovala meddržavna pogodba še ne smatrala za ob-
vezno, goriško ozemlje torej še ne kot inozemstvo, potem bi se
moralo pa po zmislu § 51 k.p.r. smatrati goriško okrožno sodišče
kot forum delicti comissi za pristojno, in bi bilo oba obdolžen-
ca izročiti imenovanemu sodišču.
Predlaga se torej sporazumno s državnim pravništvom, da se An-
drej Rumar in Avgust Petrovič izročita goriškemu okrožnemu so-
dišču.
Svetovalstvena zbornica deželnega sodišča v Ljubljani,
dne 8. februarja 1921.

Vr VIII 1881/20-34
35
Višjemu deželnemu sodišču
Prejeto 19. 2. 1921
Glasom ovađen pod zap. št. 1 in
12 sta Ivan Rakič in Janko Turudi
ukradena krog 20. septembra 1920 en po
svojem izborju s srbskim stojalom.
Kakor pravi Avgust Bregant pod zap.
št. 26 se je tatvina izvršila v noči
od 26. na 27. septembra 1920 v zapoto-
ški cerkvi nad Kanalom.
Oba ovađenca sta napovedala na-
padni imeni. Posledni Ivan Rakič je
kameje injavil, da je njegovo pravo
ime Andrej Rumar, posledni Janko
Turudi pa, da se pravilno zove Avgust
Petrovič.
Rumar priznava vlom in omežu-
je Petroviča kot skrivca. Petrovič
pa pravi, da je stal le na straži,
ko se je tatvina izvršila, in da
je potem obil dal glasa.

Vr VIII 1881/20
Okrožnemu sodišču
Vr. 60/21-4
3. privlačnost povzročitve za pravočaje v Ljubljani
to po predložitvi, pravičniti se po predložitvi spisi v dan, sedari
profi izkazati. Znakom Turudi in Janko Baka v zvezi § 58 k.p.
Spisi se po predložitvi enkrat po polti, dobiti se bo
kompara delicti, kakor tudi pri obdolženih najdana motorica poslane
po diplom, rotam.
Turudi se je določilo, da se obdolženec pravičniti
v zapotoški cerkvi, sedari, obdolženec po spisi in obdolženec po
rotam, kaj jih naj splošnoje izkri kazničevati.
Dobrodo obdolženec v Ljubljani, dne VIII, dne 10. 2. 1921.
Kol 26/2. (Predstavni pregled
injurati)
8. 2. 1921